

FACEBOOK SOSYAL AĞ SİTESİNDE ÖĞRENCİLERİN AKADEMİSYENLERİN PROFİLLERİNE YÖNELİK İZLENİMLERİ¹

Impressions of Stutents for Academicians Profile in The Facebook Social Network Site

Serkan BİÇER²

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı akademisyenlerin Facebook ortamında akademisyenlerin kendilerine yönelik izlenimlerini ve öğrencilerin akademisyenlerin profillerini nasıl okuduklarını anlamaktır. Bu amaçla Anadolu Üniversitesi'nden Facebook kullanıcısı 10 akademisyenle görüşmeler yapılmış, ardından KTÜ İletişim Fakültesi'nde okuyan 7 son sınıf öğrencisiyle görüşmeler yapılarak akademisyenlerin kendilerine yönelik izlenimiyle öğrencilerin izlenimleri arasında tutarlılık aranmıştır. Araştırma sonucunda öğrenciler akademisyenlerin profillerini okurken görsel temalara dikkat ettikleri sonucu çıkmış, kişi hakkında izlenim edinmek için öncelikle fotoğraflarını, daha sonra kişinin tanıtım kartını ve en son duvarını inceledikleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler bu üç yapı arasında tutarlılık aramışlar açık yakaladıklarını düşündükleri akademisyen hakkında olumsuz izlenim oluşturmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Facebook, Çevrimiçi Topluluklar, Erving Goffman, Yüzyüze Derinlemesine Görüşme

ABSTRACT

The main purpose of this research is to understand the observations of academicians in the Facebook ambience for themselves and students' reading of academicians' profiles. For this purpose, there were 10 academicians from Anadolu University who use Facebook have interviewed, after that 7 senior students in the Faculty of Communication of KTU have interviewed to search consistency between observations of students and academicians for themselves. According to the results students look for visual themes when they read profiles of academicians, and they firstly investigate the photographs, secondly investigate the person's identity card and finally view their wall in order to gain observations. Students have sought consistency among these three structures, and they have created negative image about the academicians who they catch an inconsistency.

Keywords: Facebook, Online Communities, Erving Goffman, Face-to-Face In-Depth Interview

1. GİRİŞ

Günümüzde artık bireyler internet aracılığıyla yeni ilişki biçimleri oluşturup, çevrimiçi alanlarda sosyal kimliklerinden bağımsız bir iletişim biçimi sürdürmeye başlamışlardır. Özellikle sosyal ağ sitelerinin çıkışına kadar internet doğrusal ve tekdüze bir şekilde ilerlemekteydi. Kullanıcı aktif katılımdan uzak sunulan içeriğe bağlı bir şekilde internette besleniyordu. Sosyal ağ sitelerinin 2002'den itibaren klasik anlamda interneti dönüştürmesiyle birlikte birey de geri dönülemez biçimde çevrimiçi ortamda değişmeye başlamıştır. Sosyal ağ siteleri (SAS) (Myspace, Orkut, Twitter, Facebook, Friendster, LinkedIn), kişilere sınırları belli olan bir sistem içerisinde açık veya yarı açık profil oluşturmalarına izin veren, farklı kişilerle bağlantı paylaşımında bulunan kişilerin listesini ve bu kişilerin bağlantılı olduğu diğer kişilerin listesini de sunan web tabanlı hizmetler olarak tanımlanmaktadır (Boyd ve Ellison, 2007). Sosyal ağ sitelerinin çoğunda kullanıcılar yeni insanlarla karşılaşma ve iletişime geçme amacının ötesinde mevcut arkadaşları veya tanıdıkları ile de iletişimi sürdürme amacını gütmektedirler (Boyd ve Ellison, 2007).

¹ Bu çalışma Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Tasarımı ve Yönetimi Anabilim Dalı'nda 2013 yılında tamamlanan "Facebook Sosyal Ağ Sitesinde Akademisyenlerin Kendilik Sunumu" başlıklı doktora tezinin bir bölümünün yeniden gözden geçirilmesi ve geliştirilmesiyle hazırlanmış bir çalışmadır.

² Araştırma Görevlisi Dr., Fırat Üniversitesi, İletişim Fakültesi ELAZIĞ srknbc@gmail.com

Kişiler SAS içerisindeki sanallık ortamında kendilerine gerçekmiş gibi görünen bir çevre yaratmakta ve bu çevre onlar için ikinci bir yuva haline gelmektedir. İnternetteki paralel dünya, günlük hayattaki ikinci bir gerçeklik haline dönüşmüştür. Gerçek yaşamdaki ilişkiler bütünü – aile, arkadaşlar, tanıdıklar, iş arkadaşları, yöneticiler, komşular vs. – sosyal ağ siteleriyle birlikte sanal gerçekliğe aktarılmaktadır. İletişimin sanallaşması ve yüzyüze önüne geçmeye başlaması Facebook, Twitter, gibi sosyal ağ siteleri aracılığıyla oluşmuştur (Sucu, 2012).

Kişiler diğer sosyal ortamlarda olduğu gibi, sosyal ağ sitelerinde de diğer kişilerle ilişkilerini kendileriyle ilgili sunumlar yoluyla gerçekleştirirler. Kişiler sosyal etkileşimlerde belli rollere uygun davranmaktadırlar. Rollere uygun sunumlar gerçekleştirmenin yanı sıra diğer kişilerin gözünde belli kimlikler oluşturmaya da ihtiyaç duyarlar (Demir, 2002). İnternet üzerinde kimliğin akışkan olduğu görüşünde birleşenler bunun, kişilerin “ideal insanı” yaratma ve topluca onay gören, arzu edilen bir kimliği oluşturma güdüsü ile şekillendiğini öne sürmektedirler (Binark, 2005). Özellikle kişilerin ideal olarak sunulan kimliği oluşturmalarına yönelik olarak alanyazın incelendiğinde tüm bu çabalar bizi kendilik sunumu kavramına götürmektedir. Web 2.0. teknolojilerinde yer alan, kişisel web sayfalarında, sosyal ağ sitelerinde, sanal oyunlarda, sanal dünyalarda ve bloglarda sosyal bilginin paylaşımı mümkündür. Kişilere bu sayede, etkileşimin varlığını artırmak için izlenimlerini yönetmek yüz yüze ortamlara göre daha kolay görülmektedir. Bu nedenle Goffman'ın kendini sunum kuramı, bu çalışmada sanal ortamlara uyarlanarak yeniden güncellenmiştir.

Goffman, kişinin kendine dair anlamlılığını iki farklı işaret türünü içerdiğini söylemektedir: Kişinin kendisini açığa çıkarttığı (information give) biçim ve kendisini ele verdiği (information give off) biçim. Goffman'a göre kişi, sadece içsel hislerini açıklamakla yetinmez bununla beraber kendisi hakkında bilgi sunarken aynı zamanda bazı bilgileri de yayar (Goffman, 2009). Kişinin kendisi hakkında ne tarz birisi olduğunu açıklarken bu bilgilerin tutarlı olması gerekmektedir (Birnbaum, 2009). Bu sayede kişinin nasıl davrandığı kadar ne tür mesajlar yaydığı da ayırt edici olabilmektedir.

Goffman'ın kişilerin aktörler gibi alkış almak için çevresindekiler üzerinde iyi izlenimler bırakma istekleri olduğunu, bu nedenle çeşitli roller gerçekleştirdiklerini, aldıkları geribildirimlerle de, arzu edilen bir kimlik oluşturmak istediklerini belirtmiştir. Goffman kişinin, sahne gerisinde kendilerini biçtikleri rolü sahnede en ideal şekilde oynamaya çalıştıklarını ve performans gerçekleştirdiklerini söylemektedir (Goffman, 2009).

Goffman (2009) performansı katılımcının, diğer katılımcıları etkilemesine yönelik tüm etkinlikler şeklinde açıklamaktadır. Aktör performans süresince bir rolü yani performans sırasında gözlenen ve diğer durumlarda da sergilenmiş olan önceden belirlenmiş eylemleri sergiler. BAİ ortamı da karma bir iletişim biçimidir, çünkü katılımcıların da kimlik kurguları sürekli bir rol yapma veya diğer bir deyişle performans üzerine temellenmiştir. Bir anlamda benlik kişinin üzerinde hüküm sürmekte ve ideal olanı sunmasını beklemektedir (Toprak vd., 2009).

Kendilik sunumu başkaları üzerinde iyi bir izlenim oluşturma çabasının yüzyüze iletişimin yanında internetle birlikte cevap bulduğu noktalar vardır. Bunlar gerek internetin teknik imkânları ve gerekse bu alanların kendine özgü sanal yapısından kaynaklanmaktadır. İnternet, geleneksel iletişim teknolojilerinin ölçek ve hız konusundaki yetersizliklerine, serbest, hızlı, küresel, merkezi olmayan ve kaynaklar açısından zengin bir iletişim imkânı sunmaktadır (Demircan, 2006).

Facebook'ta kişinin kendisini sunduğu çok önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma konusu olan Facebook, tıpkı diğer sosyal paylaşım ağları gibi kullanıcılarına benzer olanaklar sunmaktadır. Ancak Facebook'un diğer toplumsal paylaşım ağlarından temel bir farkı vardır: anonim olmama, diğer bir deyişle “bilinirlik”. Facebook diğer sosyal ağ sitelerinin aksine kullanıcılarından herhangi bir rumuz takma isim yerine gerçek isimlerini kullanmalarını istemekte hatta bunu siteyi kullanmanın şartlarından saymaktadır. Böylelikle Facebook da kurulan ilişkiler, İnternet'teki diğer pek çok uygulamaya göre daha çok demirlenmiş bir hal alır. Öyle ki Facebook üzerinde oluşturulan çevrimiçi profilin gerçekte çevrimdışı hangi kişiye karşılık geldiği bilinebil-

mektedir (Toprak vd. 2009). 21. yy artık “cılız imaj çağı” olarak görülmekte, kişilerin ne düşündüğü kadar nasıl göründükleri de önemli hale gelmektedir. Bu anlamda Facebook tüm bu görsel alanıyla kişilerin kendilerini sunması için sınırsız bir havuz oluşturmakta kişiler kendilerini görsel, metinsel yolla sunmaya çalışmaktadırlar (Birnbaum, 2009).

2. AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Goffman’ın performans kavramından hareketle, akademisyenlerin Facebook’ta kendilerine yönelik izlenimini ve öğrencilerin akademisyenlerin Facebook profillerini nasıl okuduğunu anlamaktır. Bu amaçla şu araştırma soruları sorulacaktır:

- a- Akademisyenlerin kendilerine ve diğer kullanıcılara yönelik izlenimi nasıldır?
- b- Goffman’ın kendi hakkında bilgiler verme (information given) ve kendini ele verme (information given off) yaklaşımına göre öğrenciler akademisyenlerin Facebook profillerini nasıl okuyor?

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan durum çalışması deseni’ kullanılmıştır. Durum çalışması, güncel bir olguyu varolan yaşam penceresinden anlamaya çalışan ve durumları çok yönlü, sistematik ve detaylı bir şekilde araştıran görgül bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek,2006). Nitel araştırma tekniklerinin doğal ortama duyarlılık sağlaması, araştırmacının katılımcı rolü olması, bütüncül bir yaklaşıma sahip olması, algıların ortaya konmasını sağlaması, araştırma deseninde esnekliği özellikle Facebook gibi sosyal ağ sitesinin yapısını anlayabilmek, insanların bu ortamda neden ve hangi koşullarda bulunduğunu öğrenebilmek ve bu ortamdaki kişilerin izlenimlerini açıklayabilmek adına için en iyi çözüm olarak görülmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3.2 Çalışma Kümesi-Katılımcılar

Araştırmanın temel amacı Facebook sosyal ağ sitesinde kullanıcıların kendini sunum davranışlarını ortaya koymak ve öğrencilerin akademisyenlerin bu ortamda sergiledikleri kendini sunum davranışlarını nasıl okuduklarını anlamaktır. Bu nedenle araştırma amaçlarına yönelik en uygun amaçlı örneklem yöntemlerinden “aşırı ve aykırı durum örnekleme” alınmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemleri tam anlamıyla nitel araştırma geleneği içerisinde ortaya çıkmıştır ve pek çok durumda olgu ve olayların keşfedilmesinde açıklanmasında yararlı olmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006) Burada dikkat edilmesi gereken, örnekleme alınan her katılımcının araştırmanın amaçlarına uygun olmasına dikkat edilmesidir.

Çalışmada aşırı ve aykırı durum örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme tekniği derin bir incelemeye tabii tutulabilecek sınırlı sayıda anca aynı ölçüde bilgi bakımından zengin durumların çalışmasını öngörür. Burada önemli olan şudur: Aşırı ve aykırı durumlar normal durumlara göre daha zengin veri ortaya koyabilir ve araştırma problemini derinlemesine çok boyutlu şekilde anlamamıza yardımcı olabilir.(Yıldırım ve Şimşek, 2006) Araştırmacının öncelikli amacı bu ortamda oldukça fazla süre bulunan ve bu ortamda yoğun paylaşım yapan kişiler olduğu için katılımcılar için öncelikli 3 kriter koyulmuştur.

- a)Katılımcıların en az 1 yıldır Facebook üyesi olması,
- b)Katılımcıların, kendi eklediği en az 50 fotoğrafının olması ve
- c)Katılımcıların, her gün en az bir kere Facebook’a giriş yapması.

Bütün bu kriterler sonucunda belli simler ön plana çıkmış ve bu çalışmada da bu anlamda Anadolu Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde görevli öğretim üyesi ve elemanlarından oluşan 10 akademisyen seçilmiştir.

Akademisyenlerin Facebook profillerinin okunması içinse yine amaçlı örneklem kullanılarak Anadolu Üniversitesi akademisyenlerini tanımayan KTÜ İletişim Fakültesi'nden 7 öğrenciyle yüz yüze görüşme yapılmıştır. Burada öğrencilerin akademisyenleri tanımaması önemlidir zira yapılacak yorumlar ve öğrencilerin akademisyenlerin profillerini okumasında farklılık olacağı düşünülmektedir. Bu anlamda ulaşım, zaman gibi unsurlardan dolayı KTÜ İletişim Fakültesi seçilmiştir. Burada da yine öğrencilerin en az bir yıldır Facebook profillerinin olması ve her gün Facebook'a giriş şartı aranmıştır.

Tablo 1. Görüşülen akademisyenler

Görüşmeci Adı	Unvan	Cinsiyet
Ayla	Doç. Dr.	Kadın
Aslı	Araş. Gör.	Kadın
Bünyamin	Araş. Gör.	Erkek
Haldun	Doç. Dr.	Erkek
Simge	Yrd. Doç. Dr.	Kadın
Nermin	Araş. Gör.	Kadın
Nilüfer	Okutman	Kadın
Nedim	Prof. Dr.	Erkek
Günsu	Uzman Dr.	Kadın
Seçkin	Yrd. Doç. Dr.	Kadın

Görüşülen akademisyenlerden 5'i öğretim üyesi 5'i ise öğretim elemanıdır. Akademisyenlerin 7'si kadın, 3'ü ise erkektir.

Tablo 2. Görüşülen öğrenciler

Görüşmeci Adı	Cinsiyet
Deniz	Kadın
Demet	Kadın
Salih	Erkek
Mehmet	Erkek
Yeşim	Kadın
Cenk	Erkek
Murat	Erkek

KTÜ İletişim Fakültesi öğrencisi olan 7 öğrencide son sınıf öğrencisi olup 3'ü kadın, 4'ü ise erkektir.

3.3. Veri toplama araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak yüzyüze derinlemesine görüşme kullanılmıştır. Görüşme "önceden belirlenmiş ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci" olarak tanımlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu yöntemin kullanılmasının sebebi kişilerin verilerini, görüşlerini, deneyimlerini ve duygularını ortaya çıkarma yönünden oldukça güçlü olması ve iletişimin en yaygın biçimi olan konuşmayı temel almasındandır.

Derinlemesine görüşme tekniğinde elde edilmek istenen konuyla ilgili sorular önceden hazırlanılmasına rağmen, görüşme sırasında görüşmenin gidişine göre bazı konuların daha çok irdelenmesine yönelik olarak yeniden düzenlenebilmektedir. Bu sayede katılımcıların da araştırmaya katkıları olanaklı hale gelmektedir (Bertrand ve Hughes, 2005'den akt. Özmen, 2011). Bu yüzden araştırmada yarı-yapılandırılmış soru yönergesi kullanılmıştır. Yapılandırılma yapılmasındaki amaç görüşülen kişilerin verdiği bilgiler arasındaki paralelliği saptamak ve buna göre karşılaştırmalarda bulunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Görüşme öncesinde katılımcılar ve görüşmeci arasında görüşmenin araştırma amacıyla yapıldığı, kimliklerin kesinlikle açıklanmayacağı ve görüşmenin ses kayıt cihazıyla yapılacağına dair bir protokol yapılmıştır. Bu protokol katılımcının kendini daha rahat hissetmesi ve araştırma konusuyla ilgili daha zengin bilgi vermesi amacıyla düzenlenmiştir. Araştırmada bu nedenle

katılımcılara takma isimler verilmiş görüşülen kişinin kimliği gizli tutulmuştur. Bu çalışmada güvenilirlik ve geçerlik sağlanması için belli başlı şu işlemlerden geçilmiştir:

- Araştırmacı çevrimiçi ortamda sergilenen kendini sunum davranışını incelemiş ve alanyazından da edindiği bilgilerle görüşme sorularını hazırlamıştır.
- Görüşmelerde amaçlı örneklem seçilmiş, görüşmecilerin nasıl ve neden seçildiği açıkça ifade edilmiştir.
- Araştırmacı bir Facebook kullanıcısı akademisyen ile akademisyenin odasında pilot görüşme yapmıştır. Görüşme sonunda eksik, anlamsız ve konuyla ilişkisiz sorular çıkarılmış ve görüşmecinin verdiği bilgilerle yeni sorular eklenmiştir.
- Oluşturulan görüşme soruları araştırma yöntemleri alan uzmanı ve iletişim bilimleri alan uzmanının önerileri doğrultusunda yeniden düzenlenmiş ve içerik geçerlilikleri kontrol edilmiştir.
- Görüşmelerde veri kaybının önlenmesi için dijital kayıt alınmıştır. Dijital kayıtlar akıllı telefon ve Ipad üzerinde alınmıştır.
- Görüşme sorularında ise; ses kayıtlarının deşifreleri yapıldıktan sonra geçerlilik ve güvenilirlik için temaların belirlenmesinde ve bulguların yorumunda farklı uzmanlardan destek alınmıştır.
- Görüşme dökümleri ses kayıtlarıyla beraber ikinci bir kişiye dinletilerek kontrol ettirilmiştir
- Görüşmeler öncelikli olarak araştırmacı tarafından kodlanmış ardından alanda eğitilen başka bir uzman tarafından verilerin benzer biçimde kodlanıp kodlanmadığı kontrol edilmiştir.
- Veri analizinde uygulanan yol detaylarıyla açıklanmıştır.
- Verilerden elde edilen bulgular yorumsuz olarak ifade edilmiş, tüm katılımcıların görüşlerine yer verilmiştir.
- Veriler alanyazınla ilişkilendirilerek raporlanmıştır.

Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'ın (1994) önerdiği güvenilirlik formülü kullanılmıştır:

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}}$$

Bu formülden yola çıkarak yapılan kodlayıcılar arası görüş birliğine varılan temalar için %94; yorumlar için %88 olmuştur. Güvenirlik hesaplarının %70'in üzerinde çıkması araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Yıldırım ve Şimşek, 2006)

3.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu kişilerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır. Araştırmacının topladığı veriler, önce sistematik biçimde betimlenir. Daha sonra bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden sonuç ilişkileri araştırılır ve bir takım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Görüşmelerin çözümlemesinde ilk olarak ses kayıtları yazılı döküm haline getirilmesi için bir deşifreciye verilmiştir. Duyduklarını aynen yazması deşifreciye belirtilmiştir. Tüm katılımcıların deşifreleri ayrı ayrı dosyalar halinde tutulmuştur. Araştırmacı tarafından deşifrecinin yaptığı görüşme dökümü ve ses kayıtlarını karşılaştırarak tutarlılık çalışmasını yapmıştır. Bunun için öncelikle araştırmacı eş zamanlı olarak ses kayıtlarını dinleyerek yazılı dökümü okumuştur ve yazılanlarla söylenenlerin tutarlı olup olmadığını kontrol etmiştir.

Bu araştırmada betimsel analizler, N-Vivo 8 bilgisayar yazılımından yardım alınarak yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Kullanıcıların kendilerine ilişkin aktardığı izlenim

Kullanıcıların Facebook ortamında kendilerine yönelik algılarında öncelikle olumlu bir bakış açısı olmuştur. Görüşmeciler kendilerini dışa dönük, enerjik, neşeli, pozitif ve esprili olarak tanımlarken olumsuz tanımlamaktan kaçınmışlardır.

Ayla “dışa dönük, neşeli bir insanım. Esprilerde yaparım ben gerçekten karikatürlerde paylaşmaya çalışırım ama çok nadir, dili iyi kullandığım, gündemi takip ettiğim, başkalarıyla bağ içinde olduğum onlara yardımcı olduğumu, iyi bir çalışan olduğumu da düşünüyorum” diyerek kendine ilişkin algısını ifade etmiştir.

Bünyamin profiline baktığında kendisini çok gezen ve rahat yaşayan bir insan olarak düşündüğünü bu düşüncenin de aslında arkadaşlarının kendisine yaptığı yorumlar ve mesajlardan sonra oluştuğunu belirtmiş ayrıca “işkolik” ve “mesleğine âşık” ve “ciddi birisi” birisi olarak da baktığını söylemiştir.

Günsu kendisini Facebook’ta samimi, kontrollü, konuşkan, eğlenceli birisi olduğunu belirtmiş, Haldun; Galatasaraylı, keyifli, akademisyen ve rahat iletişim kurulabilen birisi, Nermin; mutlu, yemeyi içmeyi ve gezmeyi seven, arkadaş listesinin fazla olmasına vurgu yaparak ”seveni ve arkadaşı çok” olarak tanımlamıştır. Nedim ise; “Projeci, paylaşımcı, samimi, algısı açık ve çevresindeki inşalara ve çalıştığı insanlara değer veren” diyerek kendine yönelik mesleki tarafını öne çıkarmış bununla birlikte fotoğraflarında takım elbise içinde olmadığını da belirterek rahat bir insan olduğunu vurgulamış ve bürokratik bir insan olmadığını söylemiştir. Görüşmeci, özellikle ailesini Facebook ortamında çok öne çıkarmadığını bunun diğer insanların kendisine yönelik “ailesini profilinde vurgulamamış” gibi düşünebileceğini belirtmiştir. Nilüfer ise kendisini daha çok gezen ve eğlenen birisi gibi algılandığını ve dışardan da böyle algılandığını aslında bunun kendisini rahatsız ettiğini böyle de düşünülmemek istemediğini söylemiştir. Seçkin de kendisine ilişkin net bir algısının olmadığını en fazla gezen birisi olarak ifade edebileceğini ifade etmiştir Simge gündemi takip eden ve çalışan birisi olarak gördüğünü belirtmiştir. Aslı ise kendine ilişkin algısını şöyle açıklamaktadır:

“Etiketlendiğim fotoğraflarda hep gülümsüyorum, mutlu ve sosyal bir insan olduğumu, öğrencilerimi ne kadar sevdiğimi anlatıyor bence. Genelde hep öğrencilerimle var fotoğraflarım. İnsanlarla vakit geçirmeyi sevdiğimi, sosyal olduğumu, bir şeyler paylaşmayı sevdiğimi, gizli saklı bir şeyler yaşama taraftarı olmadığımı düşünüyorum. Değişken bir yapım olduğumu bazen çok mutlu olabilirken bazen çok kızgın olduğumu, bazen asi ve isyankâr olduğumu da bunlara ekleyebilirim.”

4.2. Akademisyenlerin diğer kullanıcılarla ilgili izlenimi

Görüşmeciler diğer kullanıcılarla ilgili profillere bakarak çeşitli yargılara vardıklarını ama bu kişiye karşı bir tutum geliştirmediklerini söylemişlerdir. Kullanıcıların kendi profillerinden kendileriyle ilgili bir fikir oluşmasının yanlış olduğunu düşünürken diğer kullanıcılarla ilgili yargılara vardıklarını görmüştür. Görüşmeciler diğer kullanıcıların profillerini ilk ziyaret ettiklerinde öncelikli olarak fotoğraflarına baktıklarını, görsel tarama bittikten sonra da kişisel bilgilerine bakıp bilgi edindiklerini söylemişlerdir. Görüşmeciler diğer kullanıcıların burada olmasının temel sebebinin artık bu ortamın meraktan ziyade temel bir ihtiyaç haline gelmesinin olduğunu söylemiş ve insanların “ben de varım” demesinin bir yolu olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeciler Facebook’ta diğer kullanıcıların belli bir taktik sergilediğini söylemiş, kendilerini sevdirmek için özellikle fotoğrafları ve beğenileri yoluyla diğer kişilere kendilerini olduklarından daha iyi tanıtmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Görüşmeciler diğer kullanıcıların en çok kendini sevdirmeye çalıştıklarını bunu yaparken de güzel fotoğraflarını kullandıklarını ve karikatür

paylaştıkları söylemişlerdir. Görüşmeciler diğer kullanıcıların profillerini incelediklerinde, diğer kullanıcıların verdikleri bilgilerin ve beğenileri hakkında kişiyi çevrimdışı hayatta da tanıdıkları için bir onaylama süreci yaşadıklarını ve o kişinin bu bilgilerinin gerçek olup olmadığını bildiklerini söylemektedirler. Görüşmecilerin bazıları, özellikle akademisyen arkadaşlarının bu ortamda diğer kullanıcılara karşı iyi bir izlenim oluşturmak amacıyla kendi çevrelerince bayağı görülecek zevkleri paylaşmadığına, çevresine daha entelektüel ve bilgili görünmek için çaba harcadıklarına bununla birlikte bu kişilerin daha korunaklı, ihtiyatlı olduklarına dikkat çekmişlerdir.

Ayla diğer kullanıcıların kendilerini sevdirmek için şunları yaptığını söylemiştir (str: 386-395):

“Bence bunların hepsi, özellikle tribüne oynamak yani herkes ne söylüyorsa evet bende katılıyorum bu böyle deyip bir grubun parçası olduğunu düşünüyorum. Onun dışında bazen çocukluk fotoğraflarını koyup “ayy ne kadar şekermişsin zamanın da” diye birden bire dökülüyor yorumlar. Bir konsere gittiyse, bir barda arkadaşları ile birlikteyse veya işte bir söz yüzüğü taktıysa o fotoğraf birdenbire insanların ilgisini çekiyor, takdir görüyor ya da iyi dilekler devreye giriyor. Akıllıca edilmiş laflar, paylaşılmış güzel sözler, bir şiir vs. sanırım insanların hoşuna gidiyor. Özellikle kedi-köpek videoları, kendi hayvanları varsa onların fotoğrafları. Mesela birçok aktivist arkadaşlarım var. Özellikle bu hayvan severler arasında onların çok paylaşımı var. Şöyle yapalım, böyle yapalım onların camiası için çok takdir gördüğünü düşünüyorum. Onun içinde surf sevimli olduğu için kedi, köpek videoları paylaşanda çok.”

Bünyamin de *“insanlar için bir şekilde ekmek, su gibi bir ihtiyaç oldu. Belli bir süre sonra insanları güdülüyor ve eroin gibi bağımlı hale getiriyor. Bunun bağımlılığı var. Dışarıdan birisi, kullanmayan birisi neden buna girmek istiyor çünkü sosyal bir ihtiyaç bu bence”* diyerek bu ortamın diğer insanlar için vazgeçilmez olduğunu belirtmiştir. Bünyamin diğer kullanıcıların Facebook'ta olumlu bir imaj oluşturma sürecini şöyle açıklamıştır:

“Görsel yolla da yapıyorlar, dil yoluyla da yapıyorlar. Mesela bir söz paylaşır, kimseden atf almaz. Kendisinin sözüymüş gibi paylaşır. Tabi sen bu sözü duymamışsındır ve onun sözü zannedersin. O anda şey oluşur hani bayağı iyi bir şey varmış bunda. Ondan sonra bakıyorsun akabinde devamı geliyor. Yine öyle bir imaj oluşturuyor. Sende bir imaj inşa ediyor. Kendini sana bir şekilde güzelce pazarlıyor. Sen o insanı çok da yakından tanıyamıyorsun ki uzaktan bir şekilde Facebook'a eklemişsen senin gözünde çok güzel bir imaja sahip, çok iyi pazarlamış olarak oturuyor.”

Nermin Facebook'ta özellikle diğer kullanıcıların iyi görünme hali içinde olduklarını söylemekte ve diğer sosyal ağlardan ziyade herkesin bu ortamda mutlu olduğunu bütün paylaşımların güzel olumlu olduğunu belirtmiştir. Görüşmeci özellikle Twitter'da aynı kullanıcının depresif bir modda yazarken Facebook'ta daha neşeli olmasının neden olduğunu anlayamadığını söylemektedir. Görüşmeci diğer kullanıcılarla ilgili nasıl fikir sahibi olduğunu şöyle anlatmaktadır:

“Profilini adam akıllı incelersen, biraz tanıman lazım hiç tanımadığın biri orada yalan bir dünya kurabilir. Tanıdığım birini üç aşağı beş yukarı anlıyorum. Facebook profilinden bir arkadaşım diyelim uzun zamandır görüşmemişiz, bakıyorsun profilinde şöyle bir süreç yaşanmış. Bir dönem çok mutlu, bir dönem sürekli aynı ritimde parçalar paylaşmış âşık olma ihtimali çok yüksek. Paylaştıklarına bakarsanız ortak kümede hep bir kişi var beğenenler arasında. Muhtemel bu isimle arasında bir şey başlamış. Bir süre sonra o insan ortadan kayboluyor, hiçbir şey beğenmiyor. Hiç arkadaşım ile konuşmadan durumu anlıyorsunuz. Benim böyle profiline bakarak haklı çıktığım o kadar çok oldu ki. Özgürlüğü müthiş engelleyen bir şey oldu, sohbeti ne kadar açık kapsatsan da beğendiğin şeyler görüldüğü için afişe oluyorsun. “

“...Bir de şu var: Oynanmış ve sadece Facebook için çekirtilmiş o kadar çok fotoğraf var ki. Hiç bir doğallık yok adamı ya da kadını gerçek hayatta tanıyorsun o fotoğrafta ki haliyle hiç alakası yok. Fotoğraf birinci sırada ikinci sırada adını bile duymadığı bir şairin adını bile duymadığı bir kitabından bir sözcük koyup “ben okuyan biriyim” deme durumu var. Şunu

biliyorum edebiyatçı bir arkadaşşıma arkadaşları hocam iki satır bir şey yazda paylaşalım bir şey yazmıyoruz dediklerini gördüm.“

Nedim özellikle Türk kullanıcıların bir tür gözetleme için bu ortamda olduklarını belirtmiş, dinlenmeye ihtiyaçları olduğu için bulduklarını, belki de olası kulakların ortaya çıkabileceğini, dinleyicilerin ortaya çıkabileceğini düşündüklerini, bazıları için yalnızlıklarını paylaşma ortamı, varoluş koşullarının bir bileşeni olarak gördüğünü belirtmiştir. Nedim kullanıcıların özellikle şunları yaptığını belirtmektedir:

“Herkesin önemli saydığı, herkesin fotoğrafına, bir görüşüne yorum atanlar var; hep olumlu ki sevilsin. Bu bir sevilmenin de bir koşulunu üretiyor gibime geliyor. Bunu yapanların olduğunu hissediyor gibiyim.”

“Bu bir kamuoyu oluşturma. Hoş bir farkındalık yaratma. Bunun dışında mesela şunu görüyorum; yani, en iyi fotoğraflarını kullananlar var bir pozitif algı üretmek için. Akademide de var çok görüyorum bunları. Ondan sonra mesela şunu söyleyebilirim; yoğun kitap okumayarak veya hiç okumayarak aslında çok yoğun kitap okuyor gibi görünen, çok felsefi sözleri paylaşanlar var. Bu durumları ilişki düzeyimizden çıkarabiliyorum.”

Nilüfer de kendilerini farklı yansıtmaya çalışanları çok rahat anladığını bunların kendi aralarında gülme konusu olduğunu söylemiştir. Özellikle profillerindeki tutarsızlığı çok gördüğünü söyleyip “Kendince çok neşeli bir insanmış gibi ileti giriyor ama bütün paylaştığı şarkılar romantik. Mesela bu çok büyük bir tutarsızlık. Hatta bize ayrı ayrı gösterip de çok ipucu vermiş oluyor.” demiştir.

Aslı diğer kullanıcıların paylaşımlarına göre tutumunun değiştiğini şöyle açıklıyor: “Yakında yaşadığım bir şey var. Bir arkadaşım etnik kökenini belli eden şeyler paylaşmaktan başka bir de karşı tarafa dil uzatan ve kötüleyen şeylerde paylaşmaya başladı. Bende bundan rahatsız oluyorum açıkçası. Çokta onaylamıyorum, beni aradığında telefonuna cevap vermedim mesela. Ona karşı tutumum değişti.” demiştir. Aslı ayrıca diğer kullanıcıların paylaşımlarına bakarak onlarla ilgili fikir sahibi olduğunu da şu cümlelerle anlatmıştır:

“Ben en başta paylaştığı şeylere bakarım. Mesela bir arkadaşım bu ara sürekli etnik kökenini paylaşacak şeyler paylaşıyor. Bu onun siyasi duruşu görüşü hakkında birçok insana fikir veriyordur. Fotoğraflarına bakılabilir ama genelde duvarında paylaştığı şeyler bir insanı çok ele veriyor. Mesela birisi sürekli yemek fotoğrafı paylaşıyor. Bu onun yemeği çok sevdiği ve sosyal bir insan olduğu hakkında bilgi veriyor. Bunun nedeni de çektiği fotoğraflarda tek değil de dört beş tabak oluyor.”

Seçkin de diğer kullanıcılarla ilgili bilgi almak için beğenilerini ve sevdiği şeyler kontrol ettiğini orasının fikir almak için yeterli olduğunu söylemiştir.

4.3. Öğrencilerin Akademisyenlerin Profillerini Okuması

Öğrenciler akademisyenlerle ilgili kişisel düşüncelerini “fotoğrafları” üzerinden oluşturmuş, akademik ve entelektüel birikimleri hakkındaki yorumları da akademisyenlerin “tanıtım kartları” üzerinden yapmışlardır. “Zaman tüneli” alanını ise en son incelemişler ve bu alan üzerinde yaptıkları paylaşımları inceleyerek kişinin siyasi ve ideolojik fikri hakkında paylaşımları üzerinden yorumlar yapmışlardır. Öğrenciler bu üç alan üzerinde tutarlılık beklemişler ve yakaladıkları açıkları belirtmişlerdir.

Öğrenciler akademisyenleri siyasetten uzak, suya sabuna dokunmamaya çalışan kişiler olarak tanımlamış, sadece hayatlarındaki güzellikleri paylaştıklarını söylemişlerdir. Doğum tarihini gün-ay-yıl olarak kullananları sahici olarak tanımlayan öğrenciler, sadece doğum günün yazan kişilerin doğum gününün kutlanması için tarihleri oraya yazdıklarını söylemişler bu kişiler hakkında olumsuz düşünce oluşturmuşlardır.

Öğrenciler için kişi hakkında öncelikli tanımlama alanı fotoğraflar olmuştur. Öğrenciler fotoğraflar yoluyla kişinin hakkında belirli düşünceler oluşturmuş bu düşüncelerini tanıtım kartlarına bakarak ve zaman tüneli paylaşımlarına bakarak değerlendirmişlerdir.

4.3.1. Fotoğraf okuma

Öğrenciler akademisyenlerin fotoğraflarını incelediğinde ilk olarak fotoğraflarına bakmış ve bu görsel alanda ilk izlenimlerini oluşturmuşlardır. Akademisyenin profil ve kapak fotoğrafını inceleyen öğrenciler katılımcıların albümlerini açmışlar ve fotoğrafları üzerinden yorum yapmışlardır. Öğrenciler grup fotoğrafı çoğunlukta olan akademisyenleri sosyal olarak tanımlamış bunu desteklemek için de arkadaş sayılarına bakmışlardır. Öğrenciler için arkadaş sayısının çok olması o kişinin “popüler” olduğunun kanıtı, tanınan bilinen birisi olduğunun açıklamasıdır. Öğrenciler akademisyenlerin fotoğraflarında sembolik kodlara (giyim, bulunduğu mekân, cep telefonu, araba vb...) dikkat etmişler bu kodların profildeki diğer bilgilerle tutarlılık göstermediğini görüşmelerde açıklamışlardır.

Öğrencilerden dördü Ayla hakkında profil fotoğrafına bakarak entelektüel ve sosyal bir yanının olduğunu düşündüklerini söylemiş fotoğraflarından bu kişinin işkolik birisi olabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Diğer üçü ise bu kişinin entelektüel gözükme için böyle bir fotoğraf seçtiğini fotoğrafta kendisinden çok bulunduğu ortamı gösterdiğini belirtmişlerdir. Öğrenciler Ayla'nın özel hayatını Facebook'ta paylaşmamasına dikkat etmişler ve akademisyen kimliğinin bu ortamda ön plana çıkmasına çalıştığına değinmişlerdir.

Öğrencilerden Deniz, Ayla'nın fotoğraflarıyla ilgili şöyle izlenim edinmiştir:

“Kendini ifade edebilen ve özgüvenli birisine benziyor. Sosyal denebilir mi bilmiyorum; ama kendi akademik kariyeriyle ilgili çok fazla etkinlikte bulunmuş. Bunu fotoğraflarında sık vurgulamış Etkinliklere katılmayı seviyor, sempatik diyebilirim mesela. Samimi değil de sempatik çünkü hakikaten fotoğraflarda gülüyor. Bir de gördüğüm kadarıyla duvarından zaman tüneline bir tarafa ait olduğunu göstermiyor ya da hiçbir tarafa ait değil siyasi olarak kesinlikle taraf bildirdiğini görmedim.”

Öğrenciler Nedim'in profil fotoğrafını estetik bunların özellikle profesyonel şekilde seçildiğini söylemişlerdir. Öğrenciler Nermin'in fotoğraflarını okurken özellikle dekolte giyinmesine ve kadınsı hareketlerine vurgu yapmış, özellikle kötü bir fotoğrafı olmadığına bunu bilinçli bir şekilde yaptığına değinmişlerdir. Nermin'in özellikle yalnız fotoğraflarını paylaştığını düşünen öğrenciler onun büyük bir çevre edinmemiş olabileceğini düşünmüşlerdir. Öğrencilerden Demet Nermin'in fotoğrafları için şunları söylemiştir:

“Mesela etkinlikten çok arkadaşlarıyla geçirdiği kişisel zamanların fotoğrafı var; kendisine büyük bir çevre edinmemiş gibi. Arkadaş sayısı sanki sınırlı belki öyle takılmayı seviyor belki de çevresi çok kalabalık değil çok sıradan bir hayatı var gibi geldi bana öğrenci hayatı gibi”

Aslı'nın fotoğraflarında Aslı'yı agresif bulan öğrenciler onu “agresif” olarak tanımlamış, güçlü bir kadın imajı sergilemeye çalıştığını söylemişlerdir. Aynı zamanda Aslı'nın gelgitleri olduğunu düşünen öğrenciler bunu fotoğraflarında hem çok agresif hem de gülen neşeli fotoğrafları olmasından çıkarmışlardır. Özellikle profil fotoğrafının (Ek 6) üzerinde duran öğrenciler Aslı'yı agresif birisi olarak tanımlamışlardır. Cenk, Aslı'nın fotoğraflarında ailesinin bulunmasıyla ilgili şöyle düşünmektedir:

“Yalnız olduğunu düşünüyorum, yani kendini yalnız hissettiğini. Ailesini kendine yakın gördüğünü hissediyorum o yüzden. Hayatında başka biri olsa kendini daha yakın hissettiği, muhtemelen onunla fotoğrafları olurdu. Daha çok kendini yalnız hissettiği için, ailesini kendine yakın olarak gösteriyor, ‘ben yalnız değilim, ailem yanımda’ anlamında.”

Cenk, akademisyenlerin dini ortamlarda (cami vb.) çok fazla fotoğraf çektilermediklerini belirtmiş, dindar insan gerici yaftalaması olabileceğinden dolayı akademisyenlerin böyle bir

paylaşım yapmadıklarını, kendi çevrelerinden en fazla beğeni alabilecekleri fotoğrafları paylaştıklarını söylemiştir.

Öğrenciler Simge'in profil fotoğrafında kalabalık grup fotoğrafı kullanmasından dolayı kim olduğunu çıkaramamışlar albümü açıp diğer fotoğraflara bakmışlardır. Diğer fotoğraflarda da Simge'i çıkaramayan öğrenciler Simge hakkında kendine güvensiz birisi yorumunu yapmışlardır. Kızının fotoğraflarını ve yurtdışı fotoğraflarını daha çok paylaşan Simge hakkında öğrenciler de benzer bir izlenim edinmiş, öğrenciler Simge'in ailesine düşkün birisi olduğu sonucunu çıkarmışlardır.

4.3.2. Tanıtım kartını ve beğenileri okuma

Öğrenciler akademisyenlerin tanıtım kartlarına baktıklarında öncelikle kişisel bilgilerini incelemiş, kişinin eğitim durumu ve özel hayatıyla ilgilenmiş daha sonra beğeniler, okuduğu kitaplar izlediği filmler üzerinden kişilerle ilgili belirli fikirler oluşturmuş ve bu beğenilerin o kişinin kişisel statüsüyle uygun olup olmadığı hakkında yorumlarda bulunmuşlardır.

Öğrencilerden Mehmet Nedim'in tanıtım kartı hakkında şu yorumları yapmıştır:

“Özellikle şu kısımlara bakarım. Beğeniler, müzik, film özellikle bunlara bakarım kendini nasıl gösteriyor. Oradaki şeyler sizin karakterinizi hobilerinizi falan gösterir. Mesela ben çok önemsemiyorum öyle şeyleri; ama bu kişi çok önemsemiş ve kendisini gerçek anlamda sunmaya çalışmış. Hatta bunu belki de kendisini çok fazla tanımayan insanlar onu biraz daha fazla tanırsın diye yapmış.”

Öğrenciler Nermin'in profilinde akademik hiçbir şeye rastlamadıklarını ilk baktıklarında öğrenci olduğunu düşündüklerini tanıtım kartındaki araştırma görevlisi yazısıyla kimliği hakkında fikir sahibi olduklarını söylemişlerdir. Deniz Nermin'in tanıtım kartı hakkında şunları söylemiştir:

“Bir kere akademik hiçbir şey görmedim. Bunu gördüğümde hiçbir şekilde akademisyen profili demezsin buna. Ben hala öğrenci olduğumu düşünürdüm. Akademisyen olmak gibi bir derdi yok bence. Kesinlikle bir akademisyenin yazıya dikkat etmesi lazım. Bunu öğrenciler bile yazmıyor yani artık.”

Öğrenciler özellikle Nilüfer'in profilinde tutarsızlık olduğunu düşünmüşler, fotoğraflar, içerik ve yazılanlar arasında uyumluluk olmadığını belirtmişlerdir. Mehmet Nilüfer'in profili hakkında şunları söylemektedir.

“Kendi güzelliğine güvendiği için bunu ön plana çıkarmaya çalışıyor gibi. Doğal değil ayrıca Facebook sayfasını çok etkin kullanmıyor. İnsanlara esprili bir şey anlatmaya çalışıyor; ama bana göre onu da tam başaramamış. Çok dağınık olmuş mesela belli bir kesime ait değil. Sadece hayatının koşulları neyse o kadarını yaşamaya çalışıyor, akademik bir şey yok. Bir de yöresel yemeklerini paylaşmaya özen gösteren bir insan ama bunu yaparken de modern hayata çok iyi adapte olmuş. Ayrıca, iletilerinde dil kullanmaya dikkat ediyor ama yorumlarda daha rahat.”

Seçkin'in tanıtım kartını inceleyen öğrencilerden Salih, Seçkin'in doğum tarihinin yılını yazmadığını fark edip “ya yaşını genç göstermek istiyor ya da doğum gününün kutlanmasını” bekliyor diyerek yorumda bulunmuştur. Seçkin'in profilinde çok fazla İngilizce paylaşım yapmasını, Deniz yapay bularak eleştirmiş çünkü bunu kendisinin de yaptığını söylemiştir. Öğrenciler Seçkin'in beğendiği film ve müzikleri entelektüel ve zevk sahibi olarak tanımlamış fakat kendisiyle ilgili çok fazla bilgi vermesini eleştirmişlerdir. Seçkin'in kendisiyle ilgili paylaştığı sözlerin alıntı olmasına değinen Murat, Seçkin'i “Belli bir düşüncesi yok, kopyala yapıştır yapmış, üretim yok” diyerek eleştirmiştir. Murat'a göre bir akademisyen Facebook'ta kendini kendi cümleleriyle açıklamalı tamamen alıntı cümleler kullanmamalıdır.

Seçkin'in profilini eklektik bulan öğrenciler özellikle tanıtım kartındaki beğenilerin genel profiliyle uyumsuz olduğunu söylemiş, Yeşim “Beğenen bir insan bence, kendine ait bir çizgisi yok” diyerek Seçkin'i eleştirmiştir.

Simge'in beğenilerinin de tutarsız olduğunu düşünen öğrenciler hemen hemen her konuda her şeyi beğendiğini söylemişlerdir. Demet Simge'in beğenileri hakkında şunu söylemiştir. “ Usher mı var orada? Usher, Ahmet Kaya... Her telden çalıyor, Ahmet Kaya da olsun Usher da olsun”

Simge'in hem fotoğraflarında hem paylaşımlarında gizlilik ayarlarını yapmaması bununla birlikte çok fazla paylaşım yapması öğrencilerin dikkatini çekmiş ve Simge'in bu ortam hakkında çok bilgi sahibi olmadığını söylemişler, Simge'in fotoğraflarının grup fotoğrafı olması ve sık etiketlenmesi nedeniyle sosyal birisi olduğuna kanaat getirmişlerdir.

4.3.3. Haber kaynağını okuma

Öğrencilerden Selim, Nedim'in paylaşımlarında İngilizce de olmasına “Dünyanın çoğu bölgesinden arkadaşı olduğunu çıkarıyorum İngilizce yazmasından. Paylaşımlarımı sadece Türkiye'den değil başka ülkelerden insanlardan okuyabilsin” diye açıklama getirmiş, arkadaşları arasında ciddi bir yabancıнын olmasına vurgu yapmış ve küresel bir insan olduğu çıkarımını yapmıştır.

Zeynep de Nedim'in profili hakkında “Buradaki isim Nedim değil de atıyorum şirket ismi olsa kurumsal bir Facebook profili bu diyebilirim mesela. Hayatındaki hep güzel ayrıntılara yer vermiş, özenerek hazırlanmış sanki hemen hemen her şeye zaman ayırabiliyorum demeye çalışmış sanki” demiştir.

Aslı görüşmelerde kendisinin Facebook üzerinden mesaj verdiğini ve sıkıntılarını direkt anlatamasa da dolaylı yoldan hem paylaştıklarıyla hem de yazdıklarıyla ifade ettiğini belirtmiştir. Murat da Aslı'nın profilini okurken Aslı'nın Facebook'ta kendini sunma davranışını başardığına dair şöyle söylemektedir:

“O tutarsızlık, o çatışma var yani. Bir yandan gülen fotoğraflar ama bir yandan da yalnız gibi. Yazdıkları, şurada bir iletisi vardı. Yalnızlığını vurgulayan bir şeydi o hatta, zaman tüneline. Mesela ‘yaşasın yine âlem umurumda değil’. Başarılı bir şekilde kurgulamış. Eğer gerçekten içindeki çatışmayı vurmak istiyorsa dışarı, kesinlikle çok da güzel yapmış onu. O az önce de söylediğim gibi şu fotoğraflardan çıkardım. Kesinlikle içinde bir çatışma yaşıyor.”

Simge'in zaman tüneline okuyan öğrenciler, Simge'in özellikle sık paylaşım yapmasına dikkat çekmişler, hemen hemen her an paylaşım yaptığını değinmişlerdir. Özellikle yabancı gazetelerden paylaşım yapması ve akademik referansları dikkate alan öğrenciler Simge'in fotoğraflarında özel hayatını profilinde ise akademik hayatını vurguladığını belirtmişlerdir.

Seçkin'in zaman tünelineki paylaşımlarının beğenilerine bakan öğrenciler beğenilerin az olmasından popüler bir insan olmadığı yorumunu çıkarmıştır. Öğrenciler profillerini eğlenceli ve samimi buldukları kişilere (Haldun, Günsu) daha olumlu yorumlar yapmış ve olumlu izlenimler edinmişlerdir. Bunun yanında öğrenciler akademisyenlerin olmadıkları biri gibi davrandıklarını düşündükleri anda o kişi ile ilgili olumsuz izlenim sunmuşlardır.

Öğrenciler Nedim'i işkolik, zaman yönetimine sahip, enerjik, beynelmilel, paylaşımcı, yakışıklı (profil fotoğrafı) ve çevresindekilere değer veren (kapak fotoğrafı) birisi olarak okumuş; paylaşımlarında kullandığı “ciğerlerim” kelimesini öğrencileriyle ve çevresindekilerle samimi ilişki kuran birisi olarak yorumlamışlardır. Ayrıca Nedim'in siyasi konulara pek bulaşmadığını söyleyen öğrenciler, bulunduğu konumdan dolayı böyle davrandığını belirtmişlerdir.

Haldun'u doğal, sahici “yüzü batıya dönük, Atatürkçü, dini kaygıları olmayan yemek kültürü gelişmiş, Galatasaray aşığı fanatik ve kendini hiçbir kalıba sokmamış biri olarak tanımlamışlardır. Öğrenciler için profillerde aradıkları öncelik eğlenceli olması ve sahici olmasıdır.

Öğrenciler Facebook'u akademisyenlerin öncelikle hedeflerinin öğrenciler ve yakın çevreleri olduğunu söylemiş Haldun'un ve ise işten ziyade sosyalleşme amacıyla kullandığını söylemiştir.

Öğrenciler ayrıca akademisyenlerin arkadaş sayılarını da incelemiş yorumlarını da buna paralel yapmışlardır. Öğrencilere göre çok sayıda arkadaşı olan kişi popüler ve sosyal birisidir. Aslının fotoğraflarında genelde ailesiyle olmasını sosyal olmamasına bağlayan öğrenciler bu yorumu arkadaş sayısına bakarak “arkadaş sayısı da az” diyerek desteklemiştir.

Öğrenciler akademisyenlerin profillerini okurken kendi kültürel kodlarından ilham almakta, kişiyi kendi çevrelerinden okumaktadır. Örneğin öğrenciler, bir profilde akademisyenin Nazım Hikmet ile Akbank’ı beğenmesini tutarsızlık olarak yorumlayabilmekte, başka bir profilde ise kişinin hem R&B sevip hem de Ahmet Kaya dinleyemeyeceğini söylemektedirler.

Öğrenciler akademisyenlerin profiline dair izlenim oluşturmada bir diğer ayırım ise içerik üreten ve içeriği yayan olmuştur. İçeriği kendisi üreten yorum yapan ya da açıklama yapan kişiye karşı olumlu izlenim oluşturmuşlar, paylaşımlarında sadece beğeni olan, link paylaşan ya da alıntılarla paylaşım yapanlara ise olumsuz izlenimleri olmuştur.

Cem “akademisyen ve Facebook ortamına girdiyse, bunun gereklerini yerine getireceksin. Etkileşimde olacaksın daima” diyerek Facebook’ta bir akademisyenin profilinin nasıl olması gerektiği konusunda yorumda bulunmuştur.

Tablo 3. Akademisyenlerin Facebook’ta kendilerine ilişkin algıları ile öğrencilerin akademisyenlere ilişkin algısı

Akademisyen Adı	Akademisyenin Kendine İlişkin Algısı	Öğrencilerin Akademisyene İlişkin Algısı
Ayla	Dışa dönük, neşeli, gündemi takip eden, iyi bir çalışan	Keyifli, işkolik, paylaşımcı, işkolik
Bünyamin	Çok gezen, rahat, maceracı, neşeli	İnançlı, mesafeli, ciddi
Günsu	Konuşkan, Neşeli, Mutlu, Radyocu, gezmeyi seven	Mutlu, Radyocu, hem doğuya ait hem batıya, beğeni ve zevklerinde tutarlı, gezmeyi seven
Haldun	Galatasaraylı, Atatürkçü, Mutlu, mesafe koymayan, ailesine bağlı, sosyal	Atatürkçü(fotoğraflar), samimi(fotoğraflar, haber kaynağı) Galatasaraylı (fotoğraflar), ailesine düşkün(fotoğraflar), sosyal (fotoğraflar)
Nermin	Mutlu, Çok gezen, keyifli, yemek yemeyi seven, arkadaş canlısı, rakı sever	Kadınsı(fotoğraflar), genç
Nedim	Projeci, iş odaklı, paylaşımcı, samimi, algısı açık, çevresindeki insanlara değer veren, olumlu ve rahat	İşkolik(fotoğraflar), zaman yönetimine sahip, enerjik, beynelmile (zaman tüneli), paylaşımcı, yakışıklı, çevresindekilere değer veren
Nilüfer	Zevkli, gezmeyi seven, yemeyi seven, dış görünüşüne dikkat eden, hem hareketli hem durgun.	Güzelliğini ve görünüşüne önem veren (fotoğraf), yemeyi seven (fotoğraf)
Seçkin	Gezmeyi seven, müzikle haşır neşir, eğlenceli	Rengârenk(fotoğraf), kafası karışık(tanıtım kartı), gezmeyi seven (fotoğraf)
Aslı	Mutlu, cesur, sosyal, isyankâr, paylaşımcı	Gülyüzlü (fotoğraf) asi (tanıtım kartı, fotoğraf)
Simge	Gündemi takip eden, gezen, profesyonel hayatı önde gelen, işkolik	Kızına düşkün(fotoğraflar), gündeme hâkim (paylaşımlar), gösteriş meraklısı (fotoğraflar), İngiliz (fotoğraflar ve tanıtım kartı), kompleksli

Tablodan da görüldüğü üzere akademisyenlerin kendilerine ilişkin algısı ve öğrencilerin akademisyenlere ilişkin algısı çoğunlukla benzemektedir. Akademisyenler genellikle kendileriyle ilgili pozitif yorumlarda bulunmuşlar ve özellikle akademik hayatlarının Facebook üzerinde ön planda olduğunu düşünmüşlerdir. Öğrenciler de akademisyenlerin profillerinde bazı açıklar yakalamışlar ve bu açıklarla o kişi hakkında negatif bir izlenim oluşturmuşlardır. Öğrencilere göre akademisyenlerin profilleri her yönüyle tutarlılık içinde olmalı ve profesyonel bir şekilde inşa edilmiş olmalıdır.

5. SONUÇLAR

Öğrenciler akademisyenlerin profillerini okumada öncelikle “sahicilik” kriterine öncelik vermişlerdir. Akademisyenlerin profillerini okuyan öğrenciler profillerin tutarlı olmasına dikkat etmiş, tutarsızlık gördüklerinde kişiyle ilgili olumsuz yorumlarda bulunmuşlardır.

Öğrenciler için kişinin arkadaş sayısının çok olması o kişinin tanınmış ve sosyal birisi olduğunun göstergesidir. Öğrenciler de akademisyenleri okurken fotoğraflarındaki kişilere ve kimlerle fotoğraf çekti olduklarına bakmış, toplam arkadaş sayısı kişiyle ilgili oluşturdukları izlenimde etkili olmuştur. Birnbaum’da (2009) çalışmasında öğrenciler için arkadaş sayısının kişinin popüler olduğu düşüncesinin oluşmasında önemli olduğuna belirtmiş, eğer kişinin arkadaş sayısı az ise öğrenciler kişinin ya üniversite ilk sınıfta olduğuna kanaat getirmişler ya da asosyal bir kişi olduğunu düşünmüşlerdir.

Öğrenciler akademisyenlerin profillerinde öncelikle görsel öğelerden beslenmektedirler. Akademisyen’in görseli hakkında fikir edinen öğrenciler, kişinin tanıtım kartına bakarak açık aramakta, en son ise duvarında yazdıklarına bakarak kişi ile ilgili izlenim oluşturmaktadır. Bu anlamda Facebook’ta fotoğrafların en önemli izlenim oluşturma aracı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Goffman’ın (2009) belirttiği gibi kişiler karşılarındaki kişileri okurken sadece görünüşlerinden değil o kişi hakkında bilgi veren başka uyarıcılarla ilgili de bilgi toplamaktır. Bu çalışmada da Facebook’ta izleyiciler her ne kadar fotoğrafların izlenim oluşturmada daha etkili olduğu görülse de kişinin profilindeki tek bir noktaya bakmamakta o kişi hakkında bazı noktaları kişinin tanıtım kartı ve zaman tüneli üzerinden de incelemektedirler.

Kişilerin beğenileri de öğrenciler açısından izlenimlerin doğrulanması açısından önemli görülmektedir. Gişe filmlerini beğenen bir akademisyen hakkında öğrenciler kendilerinin de bu filmleri bildiğini ve izlediğini belirtip bir akademisyenin daha farklı beğenileri olması gerektiğini söylemişlerdir. Akademisyenin profilinde birçok şeyi beğenmesi de izleyicileri için olumsuz izlenim oluşturmaktadır. Bu kişilerin özellikle önüne geleni beğendiğini düşünen izleyiciler, akademisyenin gerçekten bu beğeniler hakkında bilgi sahibi olup olmadığı konusunda net bir fikir edinmemekte böylece kişi hakkında olumsuz izlenime sahip olmaktadır. Öğrenciler kişilerin beğenileri arasında da tutarlılık aramaktadırlar.

Öğrenciler özellikle Haldun, Nilüfer, Ayla ve Nedimle ilgili olumlu izlenimler edinmişlerdir. Öğrenciler bu kişilerin profillerini tutarlı bulmuşlar, fotoğraflarında samimi ve yapmacık olmadıklarını belirtmişlerdir. Birnbaum’un (2009) çalışmasında da fotoğraflar da samimi görünen kişilerin olumlu izlenimler aldığını belirtmektedir.

Burada görülmüştür ki akademisyenlerin kendini sunma motivasyonlarıyla öğrencilerin bunları okuması arasında pozitif bir korelasyon bulunmaktadır. Akademisyenlerin Facebook ortamında kendilerini nasıl gördükleriyle öğrencilerin Facebook profillerini okuması arasında ciddi benzerlikler bulunmaktadır. Bazı profilleri öğrenciler yapay bulmakta bunu da fotoğrafları üzerinden değerlendirmekte, fotoğraf üzerinde filtre ve dijital manipülasyon uygulandığını düşündüklerinde ya da fotoğrafta doğal olmayan şekilde poz verildiğini gördüklerinde kişi hakkında olumsuz bir tutum oluşturmaktadırlar.

Bu çalışmada da Goffman’ın metolojisinde olduğu gibi kişilerin Facebook üzerinde başka kişiler üzerinde yüzyüze ilişkilerde olduğu gibi izlenimler oluşturmak için kişinin sözlü ve sözsüz davranışlarını eşzamanlı tarttığını, eğer tutarlılık görüyorsa olumlu izlenim oluşturduğu, açıklar farkediyorsa ise olumsuz izlenim oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin akademisyenlerin profillerini okuması sonucunda bazı akademisyenler izlenim oluşturmada daha başarılı olmuşlardır. Goffman bu kavramı yüzyüze etkileşim için oluşturmuş olsa da özellikle Facebook ortamına bu kavram daha iyi oturmuştur. Kişilerin yüzyüze ortamda açık aramak için çok zamanı olmamasına rağmen çevrimdışı tanıştığı kişilerle ilgili birçok bilgi almak için bu ortamı kullanabilmektedirler. Birnbaum da (2009) kişilerin sosyal ağ ortamlarında

daha net bilgi toplamaya aç olduklarını kişiler hakkında oluşan izlenimlerini desteklemek için bu ortamları tercih ettiğini söylemektedir. Bu durum Goffman'ın (2009) kişilerin izlenimleri doğrulamak için görünüş, tarz gibi öğeler arasında tutarlılık aradığı görüşünü desteklemektedir.

KAYNAKÇA

Binark, M. (2005). Kimlik(lenme), Dipnotsuz İletişim ve Etnik Laflama Odaları İnternet Toplum Kültür (Ed: M. Binark ve B. Kılıçbay). Ankara: Epos

Birnbaum, M. G. (2008). Taking Goffman on a Tour of Facebook: College Stutents and The Presentaton of Self in a mediated Communication. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Arizona: The University of Arizona http://arizona.openrepository.com/arizona/bitstream/10150/194670/1/azu_etd_2833_sip1_m.pdf (Erişim Tar: 23.05.2013)

Boyd, D.,ve Ellison, N. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication, 13 (1), article 11. http://jcmc.indiana.edu/vol13/issue1/boyd_ellison.html (05.07.2013)

Demir, K. (2002).Türkiye'deki Resmi ve Özel Lise Öğretmenlerinin İzlenim Yönetimi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi

Demircan, B. (2006). İnternet ve Kamusal Alan: Kamusal Tartışma Zemini olarak Çevrimiçi Forumlar. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Goffman, E. (2009) Günlük Yaşamda Kendilik Sunumu (Çev.: Barış Cezar). İstanbul: Metis Yayınları.

Miles, M. B., Huberman, A. G. (1994). Qualitative Data Analysis. (2. Basım) Thousand Oaks CA: Sage Publication.

Özmen Ş. Y. (2011). Çevre İletişimi: Çevre Haberlerinin Yapısal Analizi ve Okuyucu Farkındalığı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi

Sucu, İ., (2012). Sosyal medya oyunlarında gerçeklik olgusunun yön değiştirmesi: Smeet oyunu örneği. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Sayı: 3. pp:55-88.

<http://www.gumushane.edu.tr/media/uploads/egifder/articles/3.pdf> (Erişim tarihi 12.03.2013)

Toprak, A.; Yıldırım A.; Aygül E.; Binark M.; Börekçi S.Çomu T. (2009). Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: “görülüyorum öyleyse varım”. İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (5. Basım). Ankara: Seçkin Yayınları.